Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Adroddiad Blynyddol ar Fân-ddaliadau Awdurdodau Lleol yng Nghymru

2021-2022

Adroddiad Blynyddol ar Fân-Ddaliadau yng Nghymru 1 Ebrill 2021 – 31 Mawrth 2022

Cyflwyniad

Mae dyletswydd statudol ar Weinidogion Cymru o dan adran 59(2) o Ddeddf Amaethyddiaeth 1970 i gyhoeddi adroddiad ar eu gweithgareddau, a gweithgareddau awdurdodau lleol, mewn perthynas â mân-ddaliadau yng Nghymru. Trosglwyddwyd y ddyletswydd hon yn wreiddiol i Gynulliad Cenedlaethol Cymru gan Orchymyn Trosglwyddo Swyddogaethau 1999 (1999/672) ac mae'n arferadwy bellach gan Weinidogion Cymru yn rhinwedd paragraff 30 o Atodlen 11 i Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006.

Mae'r adroddiad yn darparu gwybodaeth ystadegol am nifer y mân-ddaliadau sy'n eiddo i awdurdodau mân-ddaliadau a'u harwynebedd, am denantiaethau ac am sefyllfa ariannol awdurdodau mân-ddaliadau. Mae'r adroddiad yn cwmpasu'r cyfnod o 1 Ebrill 2021 hyd 31 Mawrth 2022.

Caiff mân-ddaliadau statudol, neu ffermydd sir, eu gweinyddu dan Ran III o Ddeddf Amaethyddiaeth 1970. Dan y ddeddfwriaeth hon, mae'n ofynnol i awdurdodau mân- ddaliadau sicrhau mai eu nod cyffredinol yw darparu cyfleoedd i bobl sydd â digon o brofiad i fod yn ffermwyr ar eu cyfrif eu hunain. Mae'n rhaid i'r mân-ddaliadau allu cynnig gwaith amser llawn ar gyfer hyd at ddau o bobl, gan gynnwys y meddiannydd.

Hoffem ddiolch i'r Awdurdodau Lleol yng Nghymru sydd wedi darparu'r wybodaeth ystadegol sy'n cael ei defnyddio yn yr adroddiad.

Llywodraeth Cymru
Yr Is-adran Amaeth – Datblygu Cynaliadwy
Llawr Cyntaf
Parc Cathays
Caerdydd
CF10 3NQ

© Hawlfraint y Goron 2023, Llywodraeth Cymru, WG47667, ISBN digidol 978-1-83504-324-0
Rydym yn croesawu gohebiaeth a galwadau ffôn yn Gymraeg

Man-Ddaliadau a Ddarparwyd gan Awdurdodau Lleol yng Nghymru

Arwynebedd

Ar 31 Mawrth 2022, roedd awdurdodau yng Nghymru yn berchen ar ychydig mwy na **15,555ha** o dir oedd yn fân-ddaliadau. O hwnnw, roedd tua **12,947ha** yn cael eu gosod fel mân-ddaliadau gyda thŷ a/neu adeiladau.

Mae data o Arolwg Amaethyddol Cymru ar gyfer Mis Mehefin 2021 yn rhoi cyfanswm arwynebedd ffermydd yng Nghymru, ynghyd â thir comin, i fod yn **1.9** miliwn hectar. Felly, mae Tyddynnod Awdurdodau Lleol yn cyfrif am tua **1%** o'r tir.

Mae Tabl 1 yn dangos y sefyllfa ar gyfer awdurdodau unigol.

Daliadau

Ar 31 Mawrth 2022, roedd awdurdodau lleol yn berchen ar **969** o fân-ddaliadau. O'r rheini, roedd **606 (62%)** yn llai nag 20 hectar o faint a **228 (24%)** rhwng 20 a 40 hectar o faint. Roedd **135 (14%)** o fân-ddaliadau'n fwy na 40 o hectarau.

Mae Tabl 3 yn dangos nifer y daliadau a ddarparwyd gan awdurdodau unigol a dosbarthiad y daliadau yn ôl maint.

Tenantiaid

Roedd **884** o denantiaid ar fân-ddaliadau awdurdodau lleol ar 31 Mawrth 2022, gyda rhai yn denantiaid nifer o ffermydd. O'r **969** o denantiaethau: roedd **473** yn denantiaethau busnes fferm, **191** yn denantiaethau Deddf Daliadau Amaethyddol a **305** yn denantiaethau eraill. Yn ystod 2021-2022, rhoddwyd **226** o denantiaethau newydd, **15** i newydd-ddyfodiaid, **211** i denantiaid presennol: daeth **27** o denantiaethau i ben.

Ceir ffigurau manwl yn Nhablau 4 a 5.

Sefyllfa Ariannol Awdurdodau

Dangosodd cyfanswm cyfrif refeniw awdurdodau mân-ddaliadau yng Nghymru yn y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2022 incwm o **£4,290,363.96** o'i gymharu â chyfanswm gwariant o **£1,585,140.18** gan roi gwarged o **£2,705,223.78**.

Mae Tabl 6 yn crynhoi cyfrifon refeniw cyfun yr awdurdodau ar gyfer y flwyddyn.

Gwybodaeth Ystadegol am Fân-ddaliadau a ddarparwyd gan Awdurdodau Lleol yng Nghymru

Tabl 1: Arwynebedd mân-ddaliadau yr oedd awdurdodau mân-ddaliadau'n berchen arnynt ar 31 Mawrth 2022

Awdurdod Unedol	Tir ar osod fel mân-ddaliad (hectar)	Tir a ddelir ond nid fel mân-ddaliad (hectar)	Cyfanswm tir mân-ddaliadau (hectar)	Rhent o dir ar osod fel mân- ddaliad (£)	Rhent o gyfanswm tir mân-ddaliadau (£)	Cyfanswm Rhent (£)
Abertawe	0.00	44.31	**44.31**	£0.00	£35,272.00	**£35,272.00**
Blaenau Gwent	0.00	183.59	**183.59**	£0.00	£16,727.00	**£16,727.00**
Bro Morgannwg	37.30	18.89	**56.19**	£7,600.00	£4,680.00	**£12,280.00**
Caerdydd	15.54	0.00	**15.54**	£11,830.00	£0.00	**£11,830.00**
Caerffili	39.00	111.00	**150.00**	£3,000.00	£15,179.00	**£18,179.00**
Casnewydd	78.36	103.98	**182.34**	£21,630.00	£24,765.00	**£46,395.00**
Castell-nedd Port Talbot	0.00	186.28	**186.28**	£0.00	£29,444.00	**£29,444.00**
Ceredigion	267.00	21.00	**288.00**	£58,449.00	£3,767.00	**£62,216.00**
Conwy	271.16	0.00	**271.16**	£67,431.00	£0.00	**£67,431.00**
Gwynedd	1,169.86	57.23	**1,227.09**	£237,341.00	£7,500.00	**£244,841.00**
Merthyr Tudful	0.00	28.66	**28.66**	£0.00	£5,543.00	**£5,543.00**
Pen-y-bont ar Ogwr	0.00	39.87	**39.87**	£0.00	£500.00	**£500.00**
Powys	3,997.72	247.25	**4,244.97**	£1,150,854.00	£66,178.00	**£1,217,032.00**
Rhondda Cynon Taf	0.38	0.00	**0.38**	£4,000.00	£0.00	**£4,000.00**
Sir Benfro	1,507.00	564.00	**2,071.00**	£460,518.50	£135,200.09	**£595,718.59**
Sir Ddinbych	728.66	85.12	**813.78**	£147,271.78	£35,403.29	**£182,675.07**
Sir Fynwy	867.14	173.86	**1,041.00**	£203,486.00	£21,435.22	**£224,921.22**
Sir Gaerfyrddin	1,016.00	343.00	**1,359.00**	£242,180.00	£56,145.00	**£298,325.00**
Sir y Fflint	478.19	170.37	**648.56**	£97,859.07	£68,774.34	**£166,633.41**
Tor-faen	0.00	56.70	**56.70**	£0.00	£12,726.00	**£12,726.00**
Wrecsam	226.61	84.05	**310.66**	£41,624.00	£810.00	**£42,434.00**
Ynys Môn	2,248.07	88.61	**2,336.68**	£544,510.00	£21,705.00	**£566,215.00**
CYFANSWM CYMRU	**12,947.99**	**2,607.77**	**15,555.76**	**£3,299,584.35**	**£561,753.94**	**£3,861,338.29**

Tabl 2: Tir a gaffaelwyd neu a waredwyd gan awdurdodau tyddynnod ar 31 Mawrth 2022

Awdurdod Unedol	Tir wedi'i gaffael				Tir wedi'i waredu			
	Newydd ei gaffael (wedi'i brynu neu ei feddiannu etc) Hectar	Wedi'i brynu ond wedi bod ar lês cyn hynny (hectar)	Cyfanswm (hectar)	Pris (£)	Wedi werthu, ei feddiannu, ei gyfnewid etc (hectar)	Tir ar lês wedi'i ildio (hectar)	Cyfanswm (hectar)	Derbyniadau (£)
Caerdydd	0.00	0.00	**0.00**	£0.00	0.00	3.00	**3.00**	**£0.00**
Sir Ddinbych	0.00	0.00	**0.00**	£0.00	25.67	0.00	**25.67**	**£476,750.00**
Ynys Môn	0.00	0.00	**0.00**	£0.00	3.13	0.00	**3.13**	**£405,000.00**
Sir Fynwy	0.00	0.00	**0.00**	£0.00	0.04	0.00	**0.04**	**£33,170.00**
Casnewydd	0.00	0.00	**0.00**	£0.00	1.00	0.00	**1.00**	**£415,000.00**
Powys	0.00	0.00	**0.00**	£0.00	1.92	0.00	**1.92**	**£417,100.00**
CYFANSWM CYMRU	**0.00**	**0.00**	**0.00**	£0.00	**31.76**	**3.00**	**34.76**	**£1,747,020.00**

Ni fu gweithgarwch ar dir yr awdurdodau canlynol yn y flwyddyn:

Abertawe
Blaenau Gwent
Bro Morgannwg
Caerffili
Castell-nedd Port Talbot
Ceredigion
Conwy
Gwynedd
Merthyr Tudful
Pen-y-bont ar Ogwr
Rhondda Cynon Taf
Sir Benfro
Sir y Fflint
Sir Gaerfyrddin
Tor-faen
Wrecsam

Tabl 3: Dadansoddiad o'r mân-ddaliadau yn ôl maint ar 31 Mawrth 2022

Awdurdod Unedol	Nifer y Daliadau								
	Â Thŷ ac Adeiladau				Ffermydd Tir yn Unig				Cyfanswm Daliadau
	0-20	20-40	Dros 40	C'swm	0-20	20-40	Dros 40	C'swm	
Abertawe	0	0	0	**0**	42	0	0	**42**	**42**
Blaenau Gwent	0	0	0	**0**	126	1	0	**127**	**127**
Bro Morgannwg	2	0	0	**2**	4	0	0	**4**	**6**
Caerdydd	2	0	0	**2**	0	0	0	**0**	**2**
Caerffili	0	1	0	**1**	27	0	0	**27**	**28**
Casnewydd	1	2	0	**3**	2	1	1	**4**	**7**
Castell-nedd Port Talbot	0	0	0	**0**	35	3	1	**39**	**39**
Ceredigion	3	8	0	**11**	4	0	0	**4**	**15**
Conwy	6	3	2	**11**	0	0	0	**0**	**11**
Gwynedd	1	8	31	**40**	7	0	1	**8**	**48**
Merthyr Tudful	0	0	0	**0**	0	0	0	**0**	**0**
Pen-y-bont ar Ogwr	0	0	0	**0**	1	0	0	**1**	**1**
Powys	40	71	29	**140**	31	1	1	**33**	**173**
Rhondda Cynon Taf	0	0	0	**0**	63	0	0	**63**	**63**
Sir Benfro	4	25	15	**44**	65	3	1	**69**	**113**
Sir Ddinbych	1	5	9	**15**	11	2	1	**14**	**29**
Sir Fynwy	4	11	9	**24**	35	6	0	**41**	**65**
Sir Gaerfyrddin	0	12	12	**24**	18	3	2	**23**	**47**
Sir y Fflint	0	13	2	**15**	5	1	1	**7**	**22**
Tor-faen	0	0	0	**0**	26	1	1	**28**	**28**
Wrecsam	3	5	1	**9**	2	2	0	**4**	**13**
Ynys Môn	25	38	15	**78**	10	2	0	**12**	**90**
CYFANSWM CYMRU	**92**	**202**	**125**	**419**	**514**	**26**	**10**	**550**	**969**

Tabl 4: Dadansoddiad o'r mân-ddaliadau yn ôl tenantiaid a thenantiaethau ar 31 Mawrth 2022

Awdurdod Unedol	Nifer y tenantiaid				Tenantiaeth			
	Hectarau							
	0-20	20-40	Dros 40	C'swm	FBT	AHA	Arall	C'swm
Abertawe	42	0	0	**42**	42	0	0	**42**
Blaenau Gwent	126	1	0	**127**	0	0	127	**127**
Bro Morgannwg	6	0	0	**6**	0	2	4	**6**
Caerdydd	2	0	0	**2**	1	1	0	**2**
Caerffili	27	1	0	**28**	12	2	14	**28**
Casnewydd	3	3	1	**7**	4	3	0	**7**
Castell-nedd Port Talbot	26	3	1	**30**	3	2	25	**30**
Ceredigion	7	8	0	**15**	5	8	2	**15**
Conwy	6	3	2	**11**	5	5	1	**11**
Gwynedd	8	7	32	**47**	29	16	1	**46**
Merthyr Tudful	13	0	0	**13**	0	0	13	**13**
Pen-y-bont ar Ogwr	1	0	0	**1**	1	0	0	**1**
Powys	51	63	30	**144**	135	33	5	**173**
Rhondda Cynon Taf	63	0	0	**63**	1	0	62	**63**
Sir Benfro	69	28	16	**113**	93	20	0	**113**
Sir Ddinbych	12	7	10	**29**	24	4	1	**29**
Sir Fynwy	5	11	9	**25**	16	31	20	**67**
Sir Gaerfyrddin	18	15	14	**47**	38	9	0	**47**
Sir y Fflint	0	14	3	**17**	16	7	0	**23**
Tor-faen	26	1	1	**28**	1	0	28	**29**
Wrecsam	2	5	1	**8**	1	5	2	**8**
Ynys Môn	27	39	15	**81**	46	43	0	**89**
CYFANSWM CYMRU	**540**	**209**	**135**	**884**	**473**	**191**	**305**	**969**

Tabl 5: Tenantiaethau a roddwyd gan awdurdodau mân-ddaliadau am y tro cyntaf a'r rhai a gafodd eu terfynu yn ystod y flwyddyn yn diweddu 31 Mawrth 2022

Awdurdod Unedol	Nifer a roddwyd		Nifer wedi'u Terfynu
	Tenantiaid Newydd	Yn Denantiaid Eisoes	
Abertawe	1	42	0
Blaenau Gwent	2	2	1
Bro Morgannwg	1	1	2
Caerdydd	0	0	0
Caerffili	0	28	0
Casnewydd	0	7	0
Castell-nedd Port Talbot	1	29	1
Ceredigion	0	0	0
Conwy	0	0	0
Gwynedd	1	0	0
Merthyr Tudful **	1	12	0
Pen-y-bont ar Ogwr	0	0	0
Powys	5	10	15
Rhondda Cynon Taf	1	62	3
Sir Benfro	0	15	0
Sir Ddinbych	0	0	1
Sir Fynwy	1	0	3
Sir Gaerfyrddin	0	0	0
Sir y Fflint	0	0	0
Tor-faen	0	0	0
Wrecsam	0	0	1
Ynys Môn	1	3	0
CYFANSWM CYMRU	**15**	**211**	**27**

** Merthyr Tudful - mae rhai tyddynnod yn wag dros dro oherwydd gwyriadau cyfleustodau ar welliant cynllun ffordd yr A465 ac nid yw'r rhenti hyn wedi'u cynnwys yn y data. Ar ôl ei gwblhau, bydd tenantiaid yn dychwelyd i'r tyddynnod hyn.

Tabl 6: Cyfanswm cyfrif refeniw awdurdodau mân-ddaliadau ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2022

Cyfrif Gweithredol	
Incwm (£)	
Rhent o Ddaliadau	£3,621,821.38
Rhenti Eraill	£270,801.87
Incwm Arall	£397,740.71
CYFANSWM INCWM	**£4,290,363.96**
Gwariant (£)	
Atgyweirio a Chynnal a Chadw	£1,101,908.50
Rhenti, Ardrethi, Blwydd-daliadau, Ffïoedd Dŵr	£80,811.06
Prisiadau Net ar Hawliau Tenantiaid	£70,412.80
Rheoli'r Ystâd	£212,200.47
Gwariant Arall	£119,807.35
CYFANSWM GWARIANT	**£1,585,140.18**
GWARGED Y CYFRIF GWEITHREDOL	**£2,705,223.78**

Cyfrif Anweithredol	
Incwm (£)	
CYFANSWM	**£1,300.00**
Gwariant (£)	
Costau Cefnogi Canolog	£234,584.44
Gwariant Arall	£76,510.00
CYFANSWM	**£311,094.44**
CYFRIF ANWEITHREDOL (DIFFYG)	**-£309,794.44**

Cyfrif Refeniw Net – Gwarged/(Diffyg)	
Cyfrif Gweithredol – Gwarged	£2,705,223.78
Cyfrif Anweithredol (Diffyg)	**-£309,794.44**
Gwarged/(Diffyg) Net	**£2,395,429.34**
Costau Cyfalaf	£851,863.65
Gwarged/(Diffyg) Net gan gynnwys Cyfalaf	**£1,543,565.69**